

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG ĐÀO TẠO CÁC NGÀNH KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN TỪ CHƯƠNG TRÌNH TRỢ GIẢNG TIẾNG ANH FULBRIGHT – MẤY KINH NGHIỆM Ở TRƯỜNG CAO ĐẲNG BẾN TRE

Phạm Văn Luân

Trường Cao đẳng Bến Tre

TÓM TẮT

Fulbright có mặt ở Việt Nam từ năm 1992, là chương trình trao đổi giáo dục quốc tế của chính phủ Hoa Kỳ nhằm tăng cường hiểu biết lẫn nhau giữa nhân dân Hoa Kỳ và nhân dân các nước trên thế giới. Ở Trường Cao đẳng Sư phạm Bến Tre, chương trình giảng dạy tiếng Anh Fulbright không chỉ có tác động tích cực trong giảng dạy tiếng Anh cho sinh viên và giảng viên nhà trường mà còn góp phần cải thiện kỹ năng giao tiếp, đọc tài liệu phục vụ công tác giảng dạy và nghiên cứu khoa học, cung cấp cho giảng viên và sinh viên các ngành khoa học xã hội và nhân văn cơ hội tốt để giao lưu, hợp tác rèn luyện và phát triển kiến thức, kỹ năng nghiên cứu cần thiết, mở ra môi trường thúc đẩy hợp tác đào tạo, nghiên cứu khoa học, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo.

Từ khóa: *khoa học xã hội và nhân văn, chất lượng, nghiên cứu khoa học, đào tạo*

1. Vai nét về Chương trình Fulbright

Fulbright là chương trình trao đổi giáo dục quốc tế của Chính phủ Hoa Kỳ nhằm tăng cường hiểu biết lẫn nhau giữa nhân dân Hoa Kỳ và nhân dân các nước trên thế giới. Chương trình Fulbright có mặt ở Việt Nam từ năm 1992. Đến nay, Chương trình Fulbright có 10 chương trình nhỏ đã đưa 320 chuyên gia, sinh viên trợ giảng tiếng Anh (TGTA) Hoa Kỳ sang Việt Nam và 530 chuyên gia, giảng viên, sinh viên Việt Nam sang Hoa Kỳ nghiên cứu, học tập, giảng dạy, làm việc bằng nguồn tài trợ của chính phủ Hoa Kỳ. Chương trình TGTA là một bộ phận của Chương trình Fulbright tại Việt Nam. Tuy mới triển khai từ năm 2009 nhưng đến nay đã có kết quả rất tích cực,

được các trường đại học, cao đẳng Việt Nam đánh giá cao. Hàng năm có khoảng 15 trường đại học, cao đẳng của Việt Nam tiếp nhận TGTA. Những thành viên tham gia TGTA được ví như những sứ giả văn hóa đến Việt Nam kết nối, giao lưu giới thiệu văn hóa, giáo dục, đất nước, lịch sử, con người của hai nước, qua đó thúc đẩy quảng bá du lịch, tăng cường tìm hiểu cơ hội đầu tư, hợp tác nghiên cứu, phát triển giáo dục, văn hóa theo chủ trương của hai chính phủ Việt Nam và Hoa Kỳ. Với sứ mạng này, các TGTA là những tác nhân tích cực tạo ra môi trường thúc đẩy nghiên cứu, giảng dạy, hợp tác quốc tế nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực các ngành khoa học xã hội và nhân văn.

Trong năm 2012, Viện Nghiên cứu Giáo dục (Trường Đại học Sư phạm thành phố Hồ Chí Minh) công bố kỷ yếu Hội thảo *Giáo dục đạo đức cho sinh viên trong các trường cao đẳng, đại học Việt Nam*. Bài nghiên cứu được chọn trình bày tại Hội thảo khoa học toàn quốc của một nhóm tác giả thuộc chuyên ngành khoa học xã hội và nhân văn trong đó có thầy Jefferson Viet Anh Day – TGTA Trường Cao đẳng Bến Tre được giới nghiên cứu khoa học xã hội và nhân văn quan tâm. Tiếp đó, tháng 1 năm 2013, Bến Tre chính thức ra mắt tập sách *Sổ tay phục vụ ngoại khóa giáo dục liêm chính cho thanh thiếu niên Bến Tre*. Bài nghiên cứu có nhan đề “*Những quy định về giáo dục đạo đức của sinh viên ở Đại học Chicago (Hoa Kỳ) và một vài gợi ý cho công tác giáo dục đạo đức cho sinh viên Trường Cao đẳng Bến Tre, Việt Nam*” của tác giả Jefferson Viet Anh Day và cộng sự đã được chọn in trong tập sách thuộc khuôn khổ dự án VACI2011 do Ngân hàng Thế giới tại Việt Nam và Thanh tra Chính phủ Việt Nam đồng tổ chức.

Tháng 3 năm 2013, Chi Cục Dân số – Kế hoạch hóa gia đình tỉnh Bến Tre phối hợp với Trường Cao đẳng Bến Tre phát hành tập kỷ yếu hội thảo khoa học *Truyền thông giáo dục dân số, kế hoạch hóa gia đình trong nhà trường thực trạng và giải pháp*. Bài nghiên cứu “*Những qui định về giáo dục giới tính của sinh viên ở Đại học Chicago (Hoa Kỳ) và một vài gợi mở cho góc truyền thông của sinh viên Trường Cao đẳng Bến Tre*” của tác giả Jefferson Viet Anh Day và cộng sự cũng được in trong kỷ yếu này.

2. Những kết quả từ quá trình hợp tác nghiên cứu khoa học lồng ghép trong hoạt động trợ giảng tiếng Anh tại Trường Cao đẳng Bến Tre

Trong bối cảnh toàn cầu hóa ngày nay, không một quốc gia nào dù giàu mạnh đến đâu, có thể đứng cô lập mà phát triển được. Việc hợp tác quốc tế thông qua kênh học thuật nhằm phát triển giáo dục đại học là một thực tế sinh động. Quá trình hợp tác thường mang lại nhiều cơ hội đồng thời cũng mang lại thách thức cho công tác nghiên cứu khoa học trong các trường đại học, cao đẳng Việt Nam. Trong bối cảnh hiện nay, hợp tác trong nghiên cứu khoa học là một trong những cách cạnh tranh tốt nhất. Trường đại học, cao đẳng nào biết cách hợp tác nghiên cứu khoa học, trao đổi học thuật tốt sẽ là đơn vị có cơ hội phát triển nhanh.

Ở Trường Cao đẳng Bến Tre, hoạt động TGTA của Chương trình Fulbright đã đặt nền móng cho hoạt động hợp tác quốc tế trong nghiên cứu khoa học, nhất là trên lĩnh vực khoa học xã hội và nhân văn. Trong 2 năm có TGTA về trường làm việc (2012 – 2013), toàn trường có 20 đề tài nghiên cứu khoa học do sinh viên của 6 khoa đăng ký thực hiện, trong đó có 7 đề tài của sinh viên ngành khoa học xã hội và nhân văn (chiếm 35 %). Đặc biệt là chất lượng các đề tài khoa học của sinh viên các ngành khoa học xã hội và nhân văn luôn dẫn đầu. Trong sáu đề tài nghiên cứu khoa học sinh viên được giải thưởng cấp trường thì có đến năm đề tài của các nhóm sinh viên thuộc nhóm ngành khoa học xã hội và nhân văn. Có được những kết quả đáng phấn khởi trong nghiên cứu khoa học sinh viên các ngành khoa học xã hội nhân

văn là nhờ hiệu ứng tích cực từ hoạt động của TGTA.

Có một điều thú vị là các TGTA của trường Cao đẳng Bến Tre hầu hết là những người tốt nghiệp hạng ưu thuộc chuyên ngành khoa học xã hội nhân văn, họ có quá trình nghiên cứu, học tập phong phú với nhiều trải nghiệm sâu sắc trong lĩnh vực khoa học xã hội nhân văn. Bên cạnh “sứ mệnh” dạy học tiếng Anh, các TGTA còn là một sứ giả văn hoá. Trước khi sang Việt Nam, họ đã tiếp cận và tìm hiểu công việc của mình từ hoạt động nghiên cứu khoa học của nhóm Sáng tạo Trẻ Bến Tre, nhóm nghiên cứu có thể mạnh từ chuyên ngành khoa học xã hội nhân văn.

Với TGTA đầu tiên của trường, cô Solis Montufar Adelina – chuyên ngành ngôn ngữ nghệ thuật (Đại học Scripps, Hoa Kỳ) thì những thông tin về hoạt động học thuật chuyên ngành khoa học xã hội nhân văn của nhóm Sáng tạo Trẻ rất bổ ích. Chính đây là nhíp cầu giúp cô tham gia hội thảo khoa học *Khai thác thiết bị dạy học hiện đại phục vụ dạy học ở trường phổ thông* do Viện Nghiên cứu Giáo dục tổ chức với bài hợp tác nghiên cứu “*Mô hình dạy học sử dụng công nghệ hiện đại ở Đại học Scripps, Hoa Kỳ và giải pháp cho các trường học ở Bến Tre*”. Từ bài nghiên cứu của Solis Montufar Adelina, tháng 11/2012 chúng tôi đã được cô Adelina đến Trường Cao đẳng Bến Tre làm TGTA trong năm học 2011 – 2012). Với những trải nghiệm sâu sắc về các thiết bị dạy học hiện đại trong quá trình học tập, trợ giảng tại Hoa Kỳ, Italya, Adelina đã chia sẻ những điều thú vị về vấn đề thiết bị dạy học ở Bến Tre nói riêng và Việt Nam nói chung sau hai giảng dạy tại Bến Tre.

Trường hợp thứ hai là thầy Jefferson, TGTA của trường Cao đẳng Bến Tre năm học 2012 – 2013. Ngoài nhiệm vụ chính là trợ giảng tiếng Anh, thầy Jefferson đã sớm tiếp cận thông tin từ dự án giáo dục liên chính (VACI2011/P-141) do Trường Cao đẳng Bến Tre là cơ quan chủ quản. Khởi đầu từ cuộc gặp gỡ thú vị nhân hội thảo giữa kỳ các dự án VACI2013 tại Hà Nội vào tháng 8/2012, thầy Jefferson và đoàn đại biểu giáo viên và sinh viên chuyên ngành khoa học xã hội và nhân văn của Trường Cao đẳng Bến Tre tham gia dự án VACI2011/P-141. Đây là nguồn cổ vũ rất lớn để thầy Jefferson thực hiện bài nghiên cứu gửi đến hội thảo khoa học toàn quốc *Giáo dục đạo đức cho sinh viên trong các trường cao đẳng, đại học Việt Nam* do Viện Nghiên cứu Giáo dục, Đại học Sư phạm thành phố Hồ Chí Minh tổ chức. Đặc biệt, khi bài nghiên cứu này được Ban Tổ chức Hội thảo chọn trình bày trong phiên họp toàn thể của hội thảo. Bài tham luận đã nhận được nhiều phản hồi tích cực từ các đại biểu tham dự hội thảo.

Nội dung được nhiều đại biểu quan tâm nhất là bài học về giáo dục tính trung thực trong học tập, nghiên cứu. Tính trung thực trong học tập, nghiên cứu và rèn luyện ở các trường đại học Hoa Kỳ có thể nói tựu trung lại ở hành vi đạo văn. Đây là vấn đề bị chỉ trích, lên án một cách gay gắt ở các trường đại học Hoa Kỳ, đặc biệt là đại học Chicago. Việc sinh viên không trung thực trong học tập sẽ bị nhận hình phạt kỷ luật rất nghiêm khắc. Trong tất cả các trường hợp đạo văn sẽ không được thông cảm, xử lý nội bộ, nhẹ tay. Đặc biệt là không có chuyện vì chạy theo “thành tích” mà che dấu những hành vi phi đạo đức này!

Các trường đại học Hoa Kỳ làm gì để dạy bài học đạo đức đầu tiên cho sinh viên là tính trung thực trong học tập? Mọi việc khá đơn giản nhưng kiên trì và kiên quyết. Trước khi bắt đầu vào một lớp học, giảng viên đều phải đọc bản ghi chú về những quy định hình phạt khi đạo văn hay không trung thực trong học tập, rèn luyện. Chuyện đạo văn tuyệt nhiên không bao giờ được chấp nhận trong các trường đại học Hoa Kỳ. Và điều này thể hiện rất thuyết phục trong các chuyên ngành đào tạo liên quan nhiều đến lĩnh vực khoa học xã hội và nhân văn. Trong các chuyên ngành thuộc khoa học tự nhiên, việc chia nhóm, làm việc nhóm, hợp tác cùng nhau giải quyết vấn đề được khuyến khích. Trên thực tế dĩ nhiên sẽ có chuyện sinh viên chép bài giải của nhau... Sinh viên Mỹ cảm thấy khó chịu khi phải đối mặt với những trường hợp như thế này, nhưng đây không phải là những vấn đề lớn, bởi lý do của những trường hợp chép bài của nhau là vì những sinh viên trong tình huống đó không có đầy đủ sách vở... Vấn đề là khi thi cử, những sinh viên chép bài của nhau sẽ làm bài không tốt, như thế đây được xem như là một hình phạt dành cho họ. Trong lớp học khối ngành khoa học xã hội và nhân văn, những bài tập về nhà là bài viết tự luận, thì chuyện đạo văn là một vấn đề đau đầu.

Đó là những lỗi trích dẫn nguồn, hoặc có chủ ý lấy bài của người khác làm bài của mình sẽ dẫn đến những hậu quả nghiêm trọng. Các trường đại học ở Hoa Kỳ có cơ chế giúp giảng viên luôn luôn cảnh báo về việc đạo văn, thầy cô giáo nói rằng nếu như sinh viên nào cảm thấy cần phải chép, trích dẫn bài của ai đó, hoặc không biết rõ

thì nên liên hệ với giáo viên để được nhận trợ giúp. Các cố vấn học tập cũng thường xuyên cảnh báo sinh viên không được chép bài trên mạng Internet, vì nhà trường có phần mềm để phát hiện những người gian lận. Ở mỗi lần vi phạm có liên quan đến nạn đạo văn, hình thức kỷ luật đối với họ đều rất nghiêm khắc. Ít nhất là sinh viên đó sẽ bị đánh rớt môn học. Đối với những trường hợp kỷ luật nặng hơn, đặc biệt với những sinh viên bị nghi ngờ gian lận nhiều lần, họ sẽ bị đình chỉ hoặc buộc thôi học. Sẽ rất ngạc nhiên nếu như ai đó gian lận nhiều lần mà vẫn ung dung học tập và được tốt nghiệp ở Đại học Chicago hay Đại học Scripps. Không chỉ ở Đại học Chicago hay Đại học Scripps, hầu như tất cả các trường đại học Hoa Kỳ đều có nội quy tương tự như vậy về chống đạo văn hay rèn luyện tính trung thực trong học tập của sinh viên.

Vấn đề lớn nhất trong giáo dục đạo đức cho sinh viên các trường đại học Hoa Kỳ là các trường đều muốn sinh viên khắc ghi: việc đạo văn là một lỗi vi phạm nghiêm trọng nhất. Các trường đại học ở Hoa Kỳ đều không chấp nhận sự không trung thực trong học hành, thi cử, nhất là việc đạo văn. Vi phạm này một khi bị phát hiện sẽ bị kỷ luật rất nặng. Sinh viên vi phạm khuyết điểm này không chỉ là sự vi phạm thuần túy về nội quy chuyên môn, học vụ mà còn dẫn đến hệ lụy về nhân cách, đạo đức không tốt. Ở các đại học Hoa Kỳ, nhiều người phản đối việc đạo văn và thầy cô giáo nào cũng luôn sẵn sàng hướng dẫn cho sinh viên nhận biết tầm quan trọng của tính trung thực trong học hành thi cử, nghiên cứu, cũng như những hình phạt nặng dành cho những ai đạo văn.

Nêu lại một nội dung từ bài nghiên cứu của thầy Jefferson, chúng tôi muốn nhấn mạnh rằng, bài nghiên cứu không dừng lại ở nội dung chia sẻ từ góc độ khoa học chuyên ngành khoa học xã hội và nhân văn mà còn mang đến cho chúng ta bài học quý về đạo đức học thuật, nghiên cứu, về những điều cần thiết cho quá trình xây dựng nhân cách sinh viên hướng tới nền tảng nhân bản – nhân văn. Với tâm huyết này, trong năm học 2012 – 2013, thầy Jefferson từ những nỗ lực rất lớn trong quá trình trợ giảng tiếng Anh ở hai môn Nói và Nghe đã làm rất tốt vai trò cầu nối cho nhiều hoạt động học thuật rất bổ ích như:

– Kết nối với TGTA của Trường Đại học Tiền Giang trong việc chia sẻ những kinh nghiệm dạy và học tiếng Anh cho giảng viên và sinh viên chuyên ngành tiếng Anh của Trường Cao đẳng Bến Tre.

– Kết nối với sáu TGTA các tỉnh khu vực đồng bằng sông Cửu Long, Thái Nguyên... tổ chức hội thảo khoa học về phương pháp giảng dạy tiếng Anh tại Trường Đại học Tiền Giang và Trường Cao đẳng Cộng đồng Đồng Tháp.

Ngoài ra, thầy Jefferson còn tham gia hai hội thảo *Tổng kết Dự án giáo dục liên chính cho thanh thiếu niên Bến Tre* và *Truyền thông giáo dục dân số – kế hoạch hóa gia đình trong nhà trường – Thực trạng và giải pháp*. Với vai trò hiệu đính tiếng Anh cho hai tập kỷ yếu của hội thảo, góp phần khẳng định tính hiệu quả của hoạt động TGTA ở Trường Cao đẳng Bến Tre trong năm học 2012 – 2013 đã lan toả, tạo ra chất xúc tác, tạo ra môi trường sinh hoạt học thuật và nghiên cứu cho hàng trăm sinh viên khối ngành khoa học xã hội

và nhân văn của trường, từ đó tạo ra sự chuyển biến, cải thiện và nâng cao chất lượng đào tạo các ngành khoa học xã hội và nhân văn ở Trường Cao đẳng Bến Tre.

3. Một vài kinh nghiệm ban đầu từ quá trình nâng cao chất lượng đào tạo các ngành khoa học xã hội và nhân văn thông qua hoạt động TGTA của chương trình Fulbright Việt Nam

Có được những kết quả hợp tác nghiên cứu khoa học, gắn kết thúc đẩy nâng cao chất lượng đào tạo các ngành khoa học xã hội và nhân văn rất đáng khích lệ nêu trên, trước hết phải kể đến vai trò tích cực của TGTA từ cô Adelina, thầy Jefferson. Những nỗ lực rất mạnh mẽ của các thầy cô đã khẳng định được hiệu quả hoạt động TGTA thông qua nghiên cứu khoa học và chính môi trường nghiên cứu, giao lưu, trao đổi học thuật đã góp phần giúp thầy cô có thêm nhiều kênh hợp tác, thúc đẩy nâng cao hiệu quả giảng dạy các ngành khoa học xã hội và nhân văn. Để có được quá trình sinh động này, chúng tôi nêu ra một số bài học kinh nghiệm dưới đây:

– Trước hết là môi trường dành cho hoạt động nâng cao chất lượng đào tạo các ngành khoa học xã hội và nhân văn thông qua hợp tác nghiên cứu khoa học được xác lập bằng những không gian học thuật, mô hình cụ thể. Ở Trường Cao đẳng Bến Tre, đó là hoạt động của các TGTA với giảng viên Khoa Khoa học Xã hội và Nhân văn, cán bộ Phòng Nghiên cứu Khoa học và Hợp tác quốc tế, là môi trường sinh hoạt với nhóm Sáng tạo Trẻ, Góc Truyền thông, Câu lạc bộ tiếng Anh, các chương trình, dự án do nhà trường chủ quản, các hội thảo khoa học được tổ chức trong và ngoài nhà trường,

là quá trình học tiếng Việt và thực hành, tìm hiểu văn hóa, đất và người Việt Nam của các TGTA.

– Thứ hai là, cần có sự linh hoạt trong lồng ghép, giao lưu khoa học với việc dạy và học các chuyên ngành khoa học xã hội và nhân văn. Đây chính là hoạt động có tính đặc thù của TGTA. Ngoài ra, cần kể đến những tiết học tiếng Việt, các chuyến tham quan, dã ngoại cuối tháng, cuối tuần được duy trì thường xuyên. Có thể nói những bài hợp tác nghiên cứu được đánh giá cao tại các diễn đàn khoa học cấp quốc gia, cấp tỉnh... chính là quá trình hợp tác sinh động giữa TGTA – cán bộ, giảng viên nhà trường và vai trò cầu nối của một giảng viên Tiếng Anh góp phần nâng cao chất lượng đào tạo lĩnh vực khoa học xã hội và nhân văn của nhà trường.

– Thứ ba là, ý thức chủ động tìm tòi, nghiên cứu sáng tạo trên lĩnh vực khoa học xã hội và nhân văn sẵn có của các TGTA, nhất là những người kiên trì và chịu khó như cô Adelina, thầy Jefferson. Tố chất này giúp các TGTA có những thành công rất lớn trong quá trình hòa nhập. Các TGTA đã tạo ra sự thân thiện, dễ gần không chỉ trong mà cả ngoài trường, một sự gần gũi tạo nên tính hiệu quả trong giảng dạy,

nghiên cứu. Chính nét tính cách này đã tạo niềm tin hợp tác cho những ai có dịp tiếp xúc với các TGTA.

Những nghiên cứu ban đầu của chúng tôi trên bình diện lý thuyết, có thể chưa giải thích một cách thỏa đáng vì sao hoạt động TGTA Chương trình Fulbright tại Việt Nam lại có ý nghĩa nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực các ngành khoa học xã hội và nhân văn. Tuy nhiên, thực tiễn sinh động của hoạt động TGTA tại Trường Cao đẳng Bến Tre đã khẳng định tiềm năng to lớn của Chương trình TGTA Fulbright tại Việt Nam trong việc góp phần nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực các ngành khoa học xã hội và nhân văn.

Hoạt động TGTA tại Trường Cao đẳng Bến Tre không chỉ có tác động tích cực trong giảng dạy tiếng Anh cho sinh viên và giảng viên nhà trường mà còn cung cấp cho giảng viên và sinh viên các ngành khoa học xã hội và nhân văn cơ hội tốt để giao lưu, hợp tác rèn luyện và phát triển kiến thức, kỹ năng nghiên cứu cần thiết, mở ra môi trường thúc đẩy hợp tác đào tạo, nghiên cứu khoa học, qua đó góp phần tìm ra giải pháp và tạo điều kiện nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực của khối ngành này.

*

IMPROVING TRAINING QUALITY OF THE SECTORS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES FROM THE FULBRIGHT ENGLISH TEACHING ASSISTANT PROGRAM – EXPERIENCES FROM BEN TRE COLLEGE

Pham Van Luan

Ben Tre College

ABSTRACT

Fulbright has been in Vietnam since 1992 and is the program of international educational exchange of the United States government to increase mutual understanding between American people and the peoples of the world. At Ben Tre College, Fulbright English teaching assistant not only has positive impact in teaching English to students

and the school teachers, but also contributes to improve communication skills, reading material for teaching and scientific studies, provides teachers and students of social sciences and humanities good opportunity to communicate, cooperate, practice and develop necessary knowledge and research skills, opens environment to promote training cooperation and scientific studies, contributing to improving the quality of training.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] *Hồ Chí Minh về giáo dục, bồi dưỡng thanh, thiếu niên và nhi đồng*, NXB Lao động – Xã hội, 2007.
- [2] <http://bentre.xudua.com/news.php?id=261>
- [3] <http://bentre.xudua.com/news.php?id=294>
- [4] http://www.ier.edu.vn/component/option,com_docman/task,doc_details/Itemid,13/gid,124/
- [5] Kỹ yếu hội thảo *Giáo dục đạo đức cho sinh viên trong các trường cao đẳng, đại học Việt Nam*, Viện Nghiên cứu Giáo dục (Trường Đại học Sư phạm TP. Hồ Chí Minh), tháng 12/2012 (tr. 131 – 138).
- [6] Kỹ yếu hội thảo *Khai thác thiết bị dạy học hiện đại phục vụ dạy học ở trường phổ thông*, Viện Nghiên cứu Giáo dục (Trường Đại học Sư phạm TP. Hồ Chí Minh), tháng 11/2011 (tr. 125 – 132).
- [7] Kỹ yếu hội thảo khoa học *Truyền thông giáo dục dân số - kế hoạch hóa gia đình trong nhà trường thực trạng và giải pháp*, Chi cục Dân số - Kế hoạch hóa gia đình tỉnh Bến Tre, tháng 3/2013 (tr. 67 – 70).
- [8] Phạm Văn Luân (chủ biên), *Dự án Sổ tay bảo vệ sân chim Vàm Hồ*, NXB Hội Nhà văn Việt Nam, 2011.
- [9] Phạm Văn Luân (chủ biên), *Sổ tay phục vụ ngoại khóa giáo dục liên chính cho thanh thiếu niên Bến Tre*, Nhóm Sáng tạo Trẻ, Trường Cao đẳng Bến Tre, 2012 (tr. 212 – 221).